

Warszawa, 31 XII.....2012 r.

RZECZPOSPOLITA POLSKA

Zastępca

Rzecznika Praw Pacjenta

Izabela Jakubczak-Rak

RzPP-ZZP-073-23-2/BW/12

Pan

Jan Mikuczyński

Dyrektor

Departamentu Spraw Obronnych, Zarządzania

Kryzysowego, Ratownictwa Medycznego i Ochrony

Informacji Niejawnych

w Ministerstwie Zdrowia

ul. Miodowa 15

00-952 Warszawa

Żeńmowny Pomię Dyrektora

Mając na względzie dyspozycję przepisu art. 47 ust. 1 pkt 7 ustawy z dnia 6 listopada 2008 r. *o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta*¹ zwracam się z uprzejmą prośbą o opinię/stanowisko w sprawie dotyczącej działania, w tym uprawnień zespołów ratownictwa medycznego do podejmowania decyzji o skierowaniu/transportie pacjentów do szpitala psychiatrycznego.

W piśmie z dnia 9 listopada br. (stanowiącym załącznik do wystąpienia Pani Roksolany Tyburskiej, Dyrektora Samodzielnego Publicznego Szpitala dla Nerwowo i Psychicznie Chorych w Międzyrzeczu²) Pan Igor Grodziński, Zastępca Dyrektora ds. leczenia ww. podmiotu leczniczego – w kontekście uzyskanego stanowiska Pana Stanisława Łobacza, Dyrektora Lubuskiego Oddziału Narodowego Funduszu Zdrowia

¹ Tj. Dz. U. z 2012 r. poz. 159, poz. 742.

² Pismo Pani Roksolany Tyburskiej, Dyrektora Samodzielnego Publicznego Szpitala dla Nerwowo i Psychicznie Chorych w Międzyrzeczu z dnia 12.11.2012 r. oraz pismo Pana Igora Grodzińskiego, Zastępcy Dyrektora ds. leczenia ww. podmiotu leczniczego z dnia 9.11.2012 r.

w Zielonej Górze³ - wskazuje na „niepełną” realizację obowiązujących przepisów ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego⁴ przez zespoły ratownictwa medycznego.

Zgodnie z przepisami art. 11 ust. 1 zd. 1 powołanej ustawy, orzeczenie o stanie zdrowia osoby z zaburzeniami psychicznymi, opinię lub skierowanie do innego lekarza lub psychologa albo podmiotu leczniczego lekarz może wydać wyłącznie na podstawie uprzedniego osobistego zbadania tej osoby. Przepis ten podkreśla bezwzględny obowiązek przestrzegania zasady wydawania świadectw, orzeczeń, opinii o stanie zdrowia osoby z zaburzeniami psychicznymi lub skierowań do szpitala psychiatrycznego na podstawie uprzedniego osobistego zbadania tej osoby przez lekarza.

Przez termin „skierowanie do szpitala” – jak wskazuje S. Dąbrowski, J. Pietrzykowski w *Komentarzu do ustawy o ochronie zdrowia psychicznego*⁵ - należy rozumieć nie tylko świadectwo o stanie zdrowia, zawierające rozpoznanie i wskazania do przyjęcia do leczenia szpitalnego, lecz także każdy inny dokument wystawiony przez lekarza, który stać się może podstawą przewiezienia pacjenta do szpitala. W świetle tego stwierdzenia zlecenie na przewóz karetką pogotowia będzie również skierowaniem. Tego rodzaju zlecenia były wystawiane często bez osobistego badania w imię różnie, niekiedy fałszywie, rozumianego dobra pacjenta lub jego otoczenia. Art. 11 ustawy o ochronie zdrowia psychicznego znacznie ograniczył stosowanie tej praktyki, którą w rozumieniu tego przepisu należy uznać za rażące naruszenie prawa. Dokument – skierowanie może być wydany wyłącznie na podstawie osobistego badania i po uwzględnieniu zgody osoby badanej. Treść dokumentu powinna być zgodna z ostateczną osobistą diagnozą lekarza wydającego dokument.

Ponadto, przepisy art. 21 ust. 1 stanowią, iż osoba, której zachowanie wskazuje na to, że z powodu zaburzeń psychicznych może zagrażać bezpośrednio własnemu życiu albo życiu lub zdrowiu innych osób, bądź nie jest zdolna do zaspokajania podstawowych potrzeb życiowych, może być poddana badaniu psychiatrycznemu również bez jej zgody, a osoba małoletnia lub ubezwłasnowolniona całkowicie – także bez zgody jej przedstawiciela ustawowego. W tym przypadku art. 18 przedmiotowej ustawy ma zastosowanie.

Ustęp 2 powołanego artykułu, stanowi, iż konieczność przeprowadzenia badania, o którym mowa w ust. 1, stwierdza lekarz psychiatra, a w razie niemożności uzyskania

³ Pismo Pana Stanisława Łobacza, Dyrektora Lubuskiego Oddziału Narodowego Funduszu Zdrowia w Zielonej Górze z dnia 5.11.2012 r., znak: WSM-075-47/2012.

⁴ Tj. Dz. U. z 2011 r. Nr 231, poz. 1375.

⁵ S. Dąbrowski, J. Pietrzykowski; *Ustawa o ochronie zdrowia psychicznego Komentarz*; Instytut Psychiatrii i Neurologii, Warszawa 1997, s. 94.

pomocy lekarza psychiatry – inny lekarz. Przed przystąpieniem do badania uprzedza się osobę badaną lub jej przedstawiciela ustawowego o przyczynach przeprowadzenia badania bez jej zgody. W razie potrzeby lekarz przeprowadzający badanie zarządza bezzwłocznie przewiezienie badanego do szpitala. Przewiezienie takiej osoby z zastosowaniem przymusu bezpośredniego następuje w obecności lekarza, pielęgniarki lub zespołu ratownictwa medycznego (art. 21 ust. 3 ustawy).

W kontekście powyżej przywołanych przepisów ustawy *o ochronie zdrowia psychicznego*, oraz stanowiska Pana Stanisława Łobacza, Dyrektora Lubuskiego Oddziału Narodowego Funduszu Zdrowia w Zielonej Górze, który powołując się na regulacje art. 44 ustawy z dnia 8 września 2006 r. *o Państwowym Ratownictwie Medycznym*, wskazuje, iż „(...) zespół ratownictwa medycznego transportuje osobę w stanie nagłego zagrożenia zdrowotnego (...)”. Zatem „bezpodstawne jest powoływanie się (...) na przepis art. 21 ustawy o ochronie zdrowia psychicznego, a w konsekwencji wyciąganie z tego wniosku, że decyzja o skierowaniu pacjenta do izby przyjęć szpitala psychiatrycznego (przewiezieniu pacjenta do szpitala psychiatrycznego) może podjąć tylko lekarz (lekarz psychiatra lub inny lekarz). Stanowisko to jest nieprawdziwe.”

Uzasadniając powyższe, wskazany Dyrektor podaje, cyt.: „ustawodawca w treści art. 44 ust. 1 ustawy z dnia 8 września 2006 r. *o Państwowym Ratownictwie Medycznym* nie przewidział warunku wystawiania skierowania do szpitala, które powinno być poprzedzone badaniem lekarskim. Należy pamiętać, że pacjent transportowany przez zespół ratownictwa medycznego znajduje się w stanie nagłym, a decyzję o jego transportowaniu do izby przyjęć szpitala psychiatrycznego podejmuje dyspozytor medyczny lub koordynator ratownictwa medycznego. (...) Decyzja o ewentualnym podjęciu leczenia psychiatrycznego podejmowana jest w ramach izby przyjęć – przez lekarza psychiatrę udzielającego świadczeń (...)”.

Mając na uwadze powyższe, należy zgodzić się ze stwierdzeniem Pana Stanisława Łobacza, Dyrektora Lubuskiego Oddziału Narodowego Funduszu Zdrowia w Zielonej Górze, iż decyzję o hospitalizacji pacjenta w szpitalu psychiatrycznym podejmuje lekarz izby przyjęć.

Niemniej przywołane przepisy art. 11 i art. 21 ustawy *o ochronie zdrowia psychicznego* dotyczą sytuacji przed przewiezieniem pacjenta do izby przyjęć szpitala psychiatrycznego. Innymi słowy, dotyczą kwestii podjęcia decyzji przez lekarza o skierowaniu i przewiezieniu badanego do szpitala psychiatrycznego po uprzednio osobistym zbadaniu tej osoby. W zakresie ww. regulacji istotne jest poinformowanie pacjenta – przed przystąpieniem do badania - o przyczynach przeprowadzenia badania psychiatrycznego bez

jego zgody. W przypadku, gdy lekarz stwierdza, iż osoba, której zachowanie wskazuje na to, że z powodu zaburzeń psychicznych może zagrażać bezpośrednio własnemu życiu albo życiu i zdrowiu innych osób, bądź nie jest zdolna do zaspokajania podstawowych potrzeb życiowych, wymaga badania psychiatrycznego i hospitalizacji, wówczas podejmuje decyzję o skierowaniu i przewiezieniu pacjenta do izby przyjęć szpitala psychiatrycznego. W sytuacji, gdy zachodzą przesłanki, określone w art. 18 ust. 1 ustawy o ochronie zdrowia psychicznego, do zastosowania środka przymusu bezpośredniego wobec osoby z zaburzeniami psychicznymi, wówczas podejmowane są działania - zgodnie z wymaganiami określonymi w art. 18 ustawy.

W związku z powyższym, oraz przedstawionym stanowiskiem Pana Stanisława Łobacza, Dyrektora Lubuskiego Oddziału Narodowego Funduszu Zdrowia w Zielonej Górze w ww. zakresie, zwracam się z prośbą – jak na wstępie - o opinię/ stanowisko w przedmiocie poruszonego zagadnienia, celem udzielenia Zainteresowanemu odpowiedzi.

ZASTĘPCA
RZECZNIKA PRAW PACJENTA

Izabela Jakubczak-Rak

Załączniki:

- 1) Kopia pisma Pani Roksolany Tyburskiej, Dyrektora Samodzielnego Publicznego Szpitala dla Nerwowo i Psychicznie Chorych w Międzyrzeczu z dnia 12.11.2012 r.;
- 2) Kopia pisma Pana Igora Grodzińskiego, Zastępcy Dyrektora ds. leczenia ww. podmiotu leczniczego z dnia 9.11.2012 r.;
- 3) Kopia pisma Pana Stanisława Łobacza, Dyrektora Lubuskiego Oddziału Narodowego Funduszu Zdrowia w Zielonej Górze z dnia 5.11.2012 r.

Do wiadomości:

- 1) Pani Roksolana Tyburska, Dyrektor Samodzielnego Publicznego Szpitala dla Nerwowo i Psychicznie Chorych w Międzyrzeczu; ul. Poznańska 109, 66-300 Międzyrzecz;
- 2) Pan Igor Grodziński, Zastępca Dyrektora ds. leczenia; adres jw.;
- 3) Pan Stanisław Łobacz, Dyrektor Lubuskiego Oddziału Narodowego Funduszu Zdrowia w Zielonej Górze;
- 4) Pan Bogumił Ciborski, Rzecznik Praw Pacjenta Szpitala Psychiatrycznego.